

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 80 0 П 032529 16 Рев 2
Бања Лука, 28.3.2017. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Росе Обрадовић као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Војислава Димитријевића као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља А.Т., Т.Т. и М.Т. из А., сви заступани по пуномоћнику Д.Т., адвокату из Л., против тужених К. о. а.д. Б.Л., заступана по пуномоћнику М.Ђ., адвокату из Б.Л., те Н.о. а.д. Б., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене К.о. а.д. Б.Л. против пресуде Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 032529 13 Гж од 29.4.2013. године, на сједници одржаној 28.3.2017. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужене К.о. а.д. Б.Л. се дјелимично усваја, пресуда Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 032529 13 Гж од 29.4.2013. године се преиначава у дијелу којим је одлучено о накнади материјалне штете на име трошкова лијечења, авионског превоза и подизања надгробног споменика те о накнади нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова због смрти блиског лица (оца) као и у погледу одлуке о трошковима поступка тако што се досуђена накнада материјалне штете по основу подизања надгробног споменика снижава са износа од 5.600,00 КМ на износ од 2.800,00 КМ, а досуђена накнада нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова због смрти оца снижава са износа од по 15.000,00 КМ на износ од по 12.000,00 КМ, слиједом чега се и досуђени трошкови парничног поступка са износа од 6.063,00 КМ снижавају на износ од 2.205,00 КМ, док се тужбени захтјев за накнаду материјалне штете по основу трошкова авионског превоза и трошкова лијечења у цијелости одбија.

У преосталом дијелу ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бијељини број 80 0 П 032529 11 П од 28.11.2012. године тужене су солидарно обавезане да тужитељици Т.Т. (даље: друготужитељица) на име накнаде материјалне штете исплате износ од 5.705,00 КМ (на име трошкова подизања надгробног споменика 5.600,00 КМ и на име трошкова лијечења 105,00 КМ) са законском затезном каматом од утужења до исплате и трошковима поступка у износу од 667,97 КМ, док је преостали дио захтјева друготужитељице одбијен. Захтјев тужитеља А.Т. (даље: првотужитељица) и М.Т. (даље: трећетужитељ) је одбијен у цијелости.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 032529 13 Гж од 29.4.2013. године жалбе тужене К.о. а.д. Б.Л. (даље: првотужена) и првотужитељице су одбијене, жалба тужене Н.о. а.д. Б. (даље: друготужена) је усвојена у цијелости, а жалба друготужитељице и трећетужитеља је дјелимично усвојена, те првостепена пресуда преиначена тако што је тужбени захтјев у односу на друготужену одбијен, а првотужена обавезана да друготужитељици за претрпљене физичке болове исплати износ од 300,00 КМ и за претрпљени страх износ од 200,00 КМ, све са каматом од пресуђења до исплате, да на име накнаде материјалне штете по основу трошкова авионског превоза исплати друготужитељици и трећетужитељу износ од по 4.140,00 КМ са каматом од утужења до исплате, да им на име накнаде нематеријалне штете због душевних болова услијед смрти оца исплати износ од по 15.000,00 КМ са каматом од пресуђења до исплате те да им надокнади трошкове парничног поступка у износу од 6.063,00 КМ. У преосталом дијелу првостепена пресуда је потврђена.

Благовременом ревизијом првотужена побија другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се побијана пресуда преиначи или укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговорима на ревизију тужитељи и друготужена су оспорили наводе првотужене и предложили да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизија је дјелимично основана.

Предмет ове парнице је, између осталог, захтјев друготужитељице и трећетужитеља да се првотужена обавезе да им исплати накнаду материјалне и нематеријалне штете која им је проузрокована погибијом оца и њиховим повређивањем у саобраћајној незгоди.

У битном се утврђење чињеничног стања у нижестепеним пресудама исцрпљује у слиједећем: да се дана 24.7.2006. године у ноћним сатима у мјесту С.П. десила саобраћајна незгода у којој је смртно страдао М.Т., отац друготужитељице и трећетужитеља, док су њих двоје том приликом задобили лакше тјелесне повреде; да је ову саобраћајну незгоду скривила Љ.П., која је управљала путничким возилом марке „Голф“, осигураним код првотужене, а које возило је директно ударило у друго путничко возило марке „Голф“, које је било осигурано код друготужене и у којем су се као сапутници налазили друготужитељица и трећетужитељ те њихов отац; да отац друготужитељице и трећетужитеља, који је сједио као сувозач на предњем сједишту, није био везан сигураносним појасом, чиме је допринио увећању штетних посљедица са најмање 10%; да је Љ.П. због наведеног штетног догађаја кривично одговарала и да је правоснажном пресудом осуђена на казну затвора у трајању од годину дана.

Полазећи од наведених утврђења првостепени суд је, између осталог, закључио да друготужитељици припада само право на накнаду материјалне штете на име подизања надгробног споменика оцу и трошкова њеног лијечења, јер у односу на тај дио тужбеног захтјева постоје материјални докази о висини издатака по наведеним основама.

Одлучујући о жалбама странака другостепени суд је изразио схватање да друготужитељици и трећетужитељу припада и право на накнаду трошкова авионског превоза из А. до РС и назад ради присуствовања годишњици смрти њиховог оца, као и да им припада накнада нематеријалне штете због смрти оца, а друготужитељици да припада и накнада за физички бол и страх због претрпљених лакших тјелесних повреда.

Другостепена одлука је донесена уз погрешну примјену материјалног права (осим у дијелу у којем је друготужитељици досуђена накнада нематеријалне штете за претрпљене физичке болове и страх).

Као прво ваља истаћи да није дозвољен ревизијски приговор да је другостепени суд погријешно када је одбио тужбени захтјев у односу на друготужену.

Одредбом члана 206. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) предвиђено је да за штету, коју је више лица проузроковало заједно, сви учесници одговарају солидарно, а солидарна одговорност свих лица која су учествовала у проузроковању штете има за циљ да обезбиједи обештећење оштећеног у сваком случају, без обзира на солвентност појединог дужника, а нарочито оног чијом је радњом штета непосредно проузрокована. Посматрано са материјално-правног аспекта, то се изражава кроз правило да у случају када је више лица проузроковало штету заједно, оштећени има право да захтијева од било кога од њих накнаду цјелокупног износа штете, без обзира на степен његовог учешћа у проузроковању штете.

Стога наводе ревизије којима се побија другостепена одлука у дијелу којим је одбијен захтјев против друготужене овај суд није разматрао јер је ревизија првотужене против овог дијела одлуке недозвољена због недостатка правног интереса, у смислу члана 365. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП). Наиме, супарничар који је уједно и солидарни дужник није овлаштен да побија пресуду у дијелу којим је одбијен тужбени захтјев против другог супарничара, јер се тиме не вријеђа његово право регреса из члана 208. став 1. ЗОО.

Под нематеријалном штетом у смислу члана 200. ЗОО подразумијевају се, поред осталог, физички бол и страх. Оштећеном се новчана накнада за ове видове нематеријалне штете може досудити само када јачина и трајање болова и страха или друге околности случаја то оправдавају. Кад су физички болови и страх проузроковани лаком тјелесном повредом, оштећеном се може досудити новчана накнада ако су ови видови нематеријалне штете били јачег интензитета и ако су трајали дуже вријеме. Дакле, околност да се ради о лакој тјелесној повреди, сама по себи, не искључује право на накнаду јер је и у таквом случају могуће да су физички болови и страх били јачег интензитета и да су дуже трајали, а накнада за претрпљени страх се може досудити и када страх није оставио трајне посљедице у психи оштећеног.

На темељу налаза и мишљења вјештака неуропсихијатра П.Г. утврђено је да је друготужитељица због лаке тјелесне повреде у виду нагњечења десног рамена и ногу прва два дана трпјела болове јаког интензитета, наредна четири дана болове средњег интензитета, а слиједећих пет дана болове лаког интензитета. Иста је три дана трпјела страх средњег интензитета, а слиједећих пет дана страх лаког интензитета. Имајући предње у виду, овај суд налази да је правилан закључак другостепеног суда да друготужитељици припада новчана накнада по основу претрпљених физичких болова и страха у смислу одредбе члана 200. ЗОО. Одлучујући о висини накнаде за ове видове нематеријалне штете, другостепени суд је правилно оцијенио све околности случаја, а нарочито дужину трајања и интензитет болова и страха, те друготужитељици досудио адекватну накнаду за ове облике штете.

Друготужитељица није допринијела настанку штете у смислу члана 177. став 3. ЗОО иако је пристала да сједне у возило којим је управљао возач који је у организму имао 0,79 промила алкохола, па накнаду која јој је досуђена по основу болова и страха није требало сразмјерно снизити (члан 192. став 1. ЗОО). Наиме, у кривичном поступку који се водио против Љ.П. је утврђено да алкохолисаност возача возила у којем се налазила друготужитељица није у узрочној вези са настанком саобраћајне незгоде односно повређивањем друготужитељице и штетом коју она тражи по том основу, па због тога и не постоји њен допринос настанку предметне штете.

Из налаза и мишљења вјештака саобраћајне струке, који је вјештачење обавио у кривичном поступку вођеном против Љ.П., произилази да предник тужитеља, пок. М.Т., није био везан сигурносним појасом, што је у узрочној вези са обимом и тежином његових повреда. Дакле, исти је узрочно допринио да штета буде већа него што би иначе била. Овај суд цијени да је пропуст погинулог М.Т. да се веже сигурносним појасом допринио са 20% штетном догађају односно штетним посљедицама те да у том омјеру постоји подијељена одговорност за штету (члан 177. став 3. и члан 192. став 1. ЗОО у вези са чланом 127. ЗПП). Везивање сигурносног појаса је законска обавеза, а предник тужитеља, који је сједио на мјесту сувозача, није поштовао наведену обавезу па је у знатној мјери допринио да посљедице по њега буду теже него што би биле да је био везан појасом. Дакле, он је својим понашањем допринио настанку властите штете у напријед наведеној сразмјери.

У случају смрти блиског лица, његов брачни супружник, дјеца и родитељи имају право на накнаду за своје душевне болове (члан 201. став 1. ЗОО). У случају губитка родитеља, право на накнаду као и њена висина зависе од међусобне емотивне повезаности дјеце и родитеља.

Имајући у виду све околности догађаја, трагичну и изненадну смрт оца друготужитељице и трећетужитеља те њихову породичну повезаност, овај суд налази да је досуђена накнада по овом основу адекватна душевним боловима које ови тужитељи трпе због смрти оца. Међутим, од овог износа треба одбити процентуални допринос погинулог штетном догађају односно штетним посљедицама, што је другостепени суд пропустио учинити.

По одредбама члана 193. став 1. ЗОО, ко проузрокује нечију смрт дужан је накнадити уобичајене трошкове његове сахране. У ове трошкове спадају и издаци учињени ради постављања надгробног споменика умрлом према мјесним обичајима. Израз „уобичајени“ је синоним за нормално, примјерено, просјечно. Према томе, када одлучује о захтјеву за накнаду трошкова подизања надгробног споменика, суд је дужан да оцијени да ли је висина тражене накнаде штете по овом основу у границама уобичајених тј. просјечних, примјерених трошкова, јер је то граница преко које се штетник не може обавезати.

Друготужитељица је поставила захтјев за накнаду материјалне штете на име подизања надгробног споменика у износу од 5.600,00 КМ, који захтјев су нижестепени судови у цијелости усвојили обзиром да је, према приложеном рачуну каменорезачке радње, иста толико платила надгробни споменик. Међутим, тај износ не представља просјечну цијену надгробног споменика. Сходно мјесним обичајима и усвојеној судској пракси, просјечна цијена надгробног споменика не прелази износ од 3.500,00 КМ па се по овом основу друготужитељици није могао досудити већи износ. Међутим, од тог износа треба одбити утврђени проценат доприноса погинулог оца друготужитељице и за овај вид штете досудити јој накнаду у износу од 2.800,00 КМ.

Не сматрају се уобичајеним трошковима сахране трошкови помена (вјерског или атеистичког) који се називају и даћа или подушје, јер нису везани за сахрану (Начелни став број 2/89 заузет на XL Заједничкој сједници Савезног суда, врховних судова република и аутономних покрајина и Врховног војног суда, одржаној 23. и 24.5. 1989. године у Охриду). Стога за издатке на име трошкова везаних за годишњи помен умрлом није предвиђена накнада јер су у питању издаци након сахране. Дакле, ради се о будућој штети за коју закон и судска пракса не предвиђају право на накнаду па је другостепени суд погрешно примијенио материјално право када је друготужитељици и трећетужитељу досудио трошкове авионског превоза из А. у РС и натраг ради присуствовања годишњици смрти њиховог оца. Они би само имали право на накнаду превозних трошкова ради присуствовања сахрани оца, али они те трошкове нису имали јер им је отац сахрањен у РС, гдје су се и они тада налазили, па нису морали доћи из А. ради присуствовања очевој сахрани.

Нижестепени судови су друготужитељици досудили и трошкове лијечења (члан 195. став 1. ЗОО). Ови трошкови представљају стварну штету па се и њихова накнада одмјерава по принципима који важе за одмјеравање обичне штете уопште. При томе ваља имати на уму да се досуђују само потребни трошкови лијечења, а не и они трошкови који нису били неопходни за лијечење оштећеног.

У конкретном случају друготужитељица није доказала да су трошкови које је имала били пријекно потребни ради њеног лијечења. Она је, наиме, претрпјела лакшу тјелесну повреду која, према приложеној медицинској документацији, није изискивала посебно лијечење већ јој је само препоручено мировање и по потреби узимање средстава за ублажавање болова. Она је по властитој иницијативи обавила прегледе у специјалистичким установама и по том основу имала издатке, али нема доказа да су ти издаци били неопходни ради санирања повреде коју је задобила у саобраћајној незгоди, а вјештак медицинске

струке се о томе није ни изјашњавао. Стога није било основа да се друготужитељици досуди овај вид материјалне штете.

Из напријед наведених разлога, а примјеном одредби чланова 248. и 250. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Обзиром да су друготужитељица и трећетужитељ дјелимично успјели у парници, то им сагласно одредби чланова 383, 386. став 2, 387. и 396. у вези с чланом 397. став 2. ЗПП припада одговарајући дио трошкова поступка.

Према стању списка предмета, друготужитељици и трећетужитељу припада накнада за састав тужбе и заступање на два рочишта у износу од укупно 5.062,00 КМ, сходно Тарифним бројевима 2, 10. и 12. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске” број 68/05), трошкови вјештачења у износу од 288,00 КМ, те трошак судске таксе на тужбу и пресуду у износу од по 1.000,00 КМ, што свеукупно износи 7.350,00 КМ. Како су исти дјелимично успјели са својим захтјевима и то у проценту од око 30%, то им је на име трошкова поступка досуђен сразмјеран износ од 2.205,00 КМ.

Предсједник вијећа
Роса Обрадовић

За тачност отправака овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић